

1. Referentie

Referentie	Kavadias, D., Siongers, J. & Stevens, F. (1999). Jongeren en politiek. <i>Samenleving en politiek</i> , 6, (6), 19-33
Taal	Nederlands
ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

Jongeren en politiek. Iedereen lijkt er wel van overtuigd dat het niet bepaald een *marriage in heaven* is. Alleen het eind van de roemruchte jaren zestig staat bekend als een periode van grote politieke bewustwording en engagement bij jongeren. Op dat kleine tijdvak na werden en worden jongeren een gebrek aan politieke interesse en een aversie van politieke participatie toegeschreven. Maar klopt dat clichébeeld met de werkelijkheid? Of moet het worden bijgesteld? De auteurs willen in de artikel nagaan wat van dit clichébeeld klopt. Men wil een idee krijgen van de politiek betrokkenheid van de huidige jeugd. Men gaat dit doen door jongeren te vergelijken met volwassenen en jongeren onderling te vergelijken. Vooreerst wordt een maat voor politieke machteloosheid bekeken. Daarna wordt gekeken naar de algemene houding die jongeren tegenover democratische instellingen en principes uiten. Het effect daarvan wordt onderzocht in relatie tot de participatie van jongeren. Om af te sluiten worden subpolitieke organisaties en hun waarde voor de participatie van jongeren bekeken.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Samenleving & politiek
Trefwoord(en)	Burgerschap, democratie, onderwijs, politieke machteloosheid, politieke participatie, subpolitiek

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Dimitros Kavadias, Jessy Siongers & Frank Stevens Onderzoeksgroep TOR Vakgroep Sociologie VUB Pleinlaan 2 1050 Elsene Tel: 02/ 629 20 24 Fax: 02/ 629 30 52 torgroep@vub.ac.be http://www.vub.ac.be/TOR

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	In welke mate is de traditionele visie op jongeren en politiek gewettigd? Zijn jongeren minder bekwaam op politiek vlak dan oudere leeftijdsgroepen?
Hypothesen	Subpolitieke betrokkenheid verdringt politieke participatie.

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwantitatief onderzoek, gebaseerd op vragenlijsten met gesloten antwoorden: - een representatieve studie van 4722 laatstejaars secundair onderwijs, hoofdzakelijk tussen 16 en 18 jaar oud afgenomen in de loop van het schooljaar 1996-1997 - een representatieve steekproef van de Vlaamse bevolking tussen 18 en 75 jaar oud, uitgevoerd door de TOR-groep in het kader van een middenveldonderzoek in 1998 - representatieve steekproef van de Vlaamse volwassenbevolking, afgenomen door het Interuniversitair Steunpunt voor Politieke-Opinieonderzoek in 1995
Onderzochte groep	4722 laatstejaarsscholieren steekproef van Vlaamse bevolking, opgesplitst volgens volgende leeftijdscategorieën: 18 tot 24 jaar, 25 tot 34 jaar, 35 tot 44 jaar, 45 tot 54 jaar, 55 tot 64 jaar en 65 tot 75 (79) jaar
Bereik	Regionaal (Vlaanderen)

7. Resultaten

Politieke interesse	Jongeren zijn weinig warm te maken voor het politiek bedrijf. Circa 41% van de jongeren is niet geïnteresseerd in politiek. Bijna 30% gaat niet akkoord met de uitspraak 'Politiek interesseert mij niet'. Uit de vergelijking met de volwassenonderzoeken blijkt echter dat jongeren iets meer geïnteresseerd zijn in politiek dan de volwassen bevolking in haar geheel.
Stemintenties en stemgedrag	Ondanks hun geringe politieke interesse, zijn jongeren wel van plan om te stemmen. In de leeftijdscategorieën 55-64 en 65-75 ligt het aantal niet-stemmers circa 20% hoger dan in de leeftijdscategorie 18-24 jaar. Dit kan deels verklaard worden door het hogere onderwijsniveau van de jongere cohorten. Het percentage leerlingen dat stelt blanco of ongeldig te stemmen ligt ruim 6% lager bij jongeren die reeds hebben gestemd.
Lidmaatschap politieke partij	Slechts 1% van de leerlingen en 1,4% van de 18- tot 24-jarigen zet zich actief in voor een politieke partij. Bij oudere leeftijdscategorieën stijgt dit percentage tot 2%. Bij passief lidmaatschap vinden we een gelijkaardige trend. Dit stijgt van 2,3% bij de leerlingen, over 2,9% bij de 18- tot 24-jarigen tot 3,5% bij de +25-jarigen.
Politieke kennis	De jongste groep scoort het laagst op politieke kennisvragen.
Houding ten opzichte van de vertegenwoordigingsdemocratie	De jongste leeftijdsgroepen steunen meer de principes van een vertegenwoordigende democratie dan de oudere leeftijdsgroepen.
Politieke machteloosheid en stemintentie	Jongeren (18- tot 24-jarigen) voelen zich minder politiek machteloos dan de oudste leeftijdscategorieën (65- tot 75-jarigen). Er is een verband tussen politieke machteloosheid en stemintentie. Bij de groep die zich het minst machteloos voelt zien we dat 10% blanco, ongeldig of niet zou gaan stemmen. Bij de groep die zich het meest machteloos voelt is dit 42%.
Onderwijsvorm	Er is een dubbel mechanisme zichtbaar. Binnen iedere onderwijsvorm (ASO, BSO en TSO) stijgt het percentage blanco, ongeldig of niet-stemmers volgens de mate van politieke machteloosheid. Tegelijkertijd is het percentage politiek machtelozen ongelijk verdeeld over de drie onderwijsvormen. Het aantal ASO-leerlingen voelen zich minder politiek machteloos dan leerlingen uit het TSO en het BSO.
Subpolitiek	Subpolitiek is betrokkenheid in een vereniging die specifiek actief is rond een bepaald politiek thema, zoals de vredesbeweging, natuurverenigingen, derdewereldproblematiek, mensenrechten, lokale actiecomités, burgergroepen.... Volgens de Duitse socioloog Ulrich Beck zou subpolitieke betrokkenheid een concurrent zijn voor politieke betrokkenheid. Doordat mensen actief zijn in subpolitieke organisaties zouden ze niet langer actief worden in traditionele politieke partijen. Jongeren en ouderen verschillen weinig in hun subpolitieke betrokkenheid. Bijna 1 op tien laatstejaarsscholieren en volwassenen zijn actief betrokken in een subpolitieke organisatie. De participatie aan de subpolitiek is bij alle leeftijdsgroepen en in alle onderzoeken hoger dan de participatie aan het politieke leven. Jongeren die niet of blanco stemmen zijn in mindere mate lid van een subpolitieke organisatie. Er zijn slechts weinig aanwijzingen die staven dat subpolitiek een bedreiging zou zijn voor politiek. Jongeren die actief zijn in subpolitiek hebben hetzelfde profiel als jongeren actief in politieke verenigingen. Bovendien gaat participatie in de subpolitiek gepaard met participatie in een politieke organisatie. In dit opzicht vormt subpolitiek eerder een wachtkamer voor de politiek.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd door de onderzoeksgroep TOR van de vakgroep sociologie aan de VUB. In de samenleving wordt vaak een negatief beeld opgehangen van de politieke interesse en participatie van jongeren. Ze hebben weinig burgerzin en een afkeer van politiek. Met hun onderzoek willen de auteurs nagaan of dit clichébeeld van de jongere klopt. Ze willen een idee krijgen van de politieke betrokkenheid van de jeugd. Daarvoor gebruikten ze gegevens van vorige onderzoeken. Ze maakten een vergelijking tussen jongeren en ouderen en tussen jongeren onderling.

Politieke volwassenheid, zo stellen de auteurs, omvat kennis over, interesse in en inzet in de politiek. Het zich al dan niet inzetten voor politiek hangt samen met het vertrouwen dat inzet een verschil uitmaakt. Politieke machteloosheid zorgt voor minder enthousiasme en inzet met betrekking tot politiek.

De politieke interesse van Vlamingen is zeer pover. Jongeren vormen geen uitzondering, al stellen de auteurs wel dat in tegenstelling tot wat beweerd wordt, dat ze meer interesse vertonen in politiek dan ouderen.

De afschaffing van de stemplicht zou zorgen voor een stijging van het aantal niet-stemmers. De discrepantie tussen ouderen en jongeren zou toenemen: ouderen beweren meer te zullen afhaken. Politieke machteloosheid en politieke participatie tijdens de verkiezingen, hangen onderling sterk samen: hoe machtelozer, hoe minder inzet tijdens de verkiezingen.

Jongeren participeren niet minder aan de politiek dan ouderen, ook al is het percentage van lidmaatschap aan een politieke partij bijzonder laag. Uit het onderzoek blijkt dat jongeren minder politiek kennis hebben dan ouderen. Kennis is immers een accumulatief gegeven.

Vlamingen in het algemeen hebben redelijk wat vertrouwen in de democratie. Negatieve gevoelens omtrent de democratie stijgen echter wel licht met de leeftijd. Hieruit blijkt opnieuw dat het negatieve beeld van jongeren over de politiek genuanceerd moet worden. Verder blijkt ook dat jongeren zich een stuk minder politiek machteloos voelen dan ouderen. Ook is er een stijging terug te vinden in politiek machteloosheid in 1998 ten opzichte van 1995.

De auteurs hebben het over een groot onderscheid tussen hoog- en laaggeschoolden. Dit onderscheid is grotendeels het gevolg van de sociaal-economische verschillen, maar bevestigt deze ook verder. Er ontstaat een cultuurspleet tussen mondige en 'onmondige' jongeren.

In het onderzoek zoekt men of subpolitiek (betrokkenheid in actiecomités, burgerinitiatieven, ...) een oplossing biedt voor dit onderscheid. De auteurs besluiten dat subpolitiek minder wordt afgewezen door alle groepen jongeren maar zien wel dat vooral meisjes en leerlingen uit het ASO meer betrokken zijn bij subpolitieke organisaties. Jongeren uit lagere sociale milieus vinden er minder snel hun weg naar toe. Subpolitieke participatie is duidelijk niet zo evident voor bepaalde groepen van jongeren. Lidmaatschap van een subpolitieke organisatie brengt verhoogd lidmaatschap van een politieke partij met zich mee.

Participatie op school wordt als scharnierrol gezien. Leerlingen moeten democratie kunnen voelen in hun alledaagse leer- en werkomgeving. Leerlingenraden zijn het middel bij uitstek. Ook burgerschapseducatie is belangrijk in het secundair onderwijs.